

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Ръководство за изготвяне на Доклад за политика за предотвратяване на големи аварии и въвеждане на Система за управление на мерките за безопасност

Информацията съдържаща се в това ръководство е предназначена за помощно средство при изготвяне на доклад за политика за предотвратяване на големи аварии и въвеждане на система за управление на мерките за безопасност по смисъла на Глава 7, Раздел I на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и Наредба за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях (Наредбата), транспониращи изискванията на Директива 2012/18/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества, за изменение и последваща отмяна на Директива 96/82/ЕО на Съвета

СЪДЪРЖАНИЕ

Стр.

I. ВЪВЕДЕНИЕ.....	2
II. ПОЯСНЕНИЯ КЪМ ВСЯКА ЕДНА ОТ ТОЧКИТЕ ОПРЕДЕЛЕНИ В ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 КЪМ ЧЛ. 11, АЛ. 1 НА НАРЕДБАТА.....	3
III. ПРИМЕРНИ ВЪПРОСИ, НЕОБХОДИМИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ, ПОДГОТОВКА И ИЗГОТВЯНЕ НА ДППГА.....	11

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и за ограничаване на последствията от тях (Наредбата), *приета с ПМС № 2 от 11.01.2016 г., обн., ДВ, бр. 5/19.01.2016 г., в сила от 19.01.2016 г.* Наредбата е приета на основание чл. 103, ал. 9 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), Обн., ДВ, бр. 91 от 25.09.2002 г. посл. изм. и доп., бр. 62 от 14.08.2015 г., в сила от 14.08.2015 г. В ЗООС (глава седма, раздел I) и Наредбата са въведени изискванията на Директива 2012/18/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 година относно контрола на опасностите от големи аварии, които включват опасни вещества, за изменение и последваща отмяна на Директива 96/82/ЕО на Съвета (Севезо III Директива). Севезо III Директивата има за цел предотвратяването на големи аварии, които включват опасни вещества, и ограничаването на последствията от тях за човека и за околната среда, с оглед осигуряване на високо ниво на защита в целия Съюз по един последователен и ефективен начин.

Целта на настоящия документ е да предостави насоки, които да подпомогнат операторите при изготвянето на Доклада за политиката за предотвратяване на големи аварии (ДППГА), в т.ч. Системата за управление на мерките за безопасност (СУМБ), в съответствие с изискванията на глава седма, раздел I на ЗООС и Наредбата.

Настоящото ръководство има за цел да се представят насоки относно информацията, която трябва да се съдържа в ДППГА и СУМБ, но не и да определя точен формат за представянето на информацията в него. По-специално структурата и форматът на ДППГА и СУМБ на едно предприятие, в което има повече от едно съоръжения, са гъвкави така, че операторът да може да намери най-добрия начин, по който да представи "общите аспекти" за предприятието и специфичните детайли за едно от съоръженията, които биха могли да създадат опасност от възникване на голяма авария.

Ръководството не представлява нормативен документ. То не бива да бъде считано за задължително и не се изключват други обосновани интерпретации на изискванията на Наредбата. В някои случаи изготвянето на ДППГА и СУМБ за дадено предприятие може да изисква отчитането на специфични обстоятелства, непредвидени в този документ.

Формата и съдържанието на ДППГА и СУМБ са определени в Приложение № 2 към чл. 11, ал. 1 от Наредбата. За удобство тези текстове са включени в настоящото ръководство и към тях са дадени допълнителни тълкувателни насоки за доразвиване на съдържанието, където е необходимо.

Обърнете внимание, че оператора на предприятие и/или съоръжение с висок или нисък рисков потенциал изготвя ДППГА и СУМБ, но при следните особености:

Операторите на предприятие и/или съоръжение с висок рисков потенциал изготвят ДППГА като част от ДБ, а не като самостоятелен документ, както е при операторите на предприятие и/или съоръжение с **нисък рисков потенциал**, тъй като изграждането и експлоатацията на ново и експлоатацията на съществуващо предприятие и/или съоръжение с **висок рисков потенциал** или на части от него, **се извършва след издаване на решение от изпълнителния директор на Изпълнителна агенция по околна среда за одобряване на доклада за безопасност** или негови актуализации при условията и реда на глава седма, раздел I на ЗООС и Наредбата.

т.е. операторите на предприятия, класифицирани с висок рисков потенциал са задължени да включат ДППГА в изготвения от тях ДБ, а операторите на предприятия, класифицирани с нисък рисков потенциал не са задължени да изготвят ДБ. Съгласно Приложение № 4 към чл. 13 на Наредбата, ДППГА е първи раздел от ДБ.

Отговорностите на оператора на предприятие и/или съоръжение с нисък рисков потенциал са следните: оператора на предприятие и/или съоръжение с **нисък рисков потенциал** е длъжен:

- да предприема по всяко време необходимите мерки за предотвратяване на големи

аварии и за ограничаване на последствията от тях за човешкото здраве и околната среда;

- да има готовност по всяко време да удостовери, в т.ч. за целите на контрола от комисиите по чл. 157а, ал. 2 от ЗООС, че е предприел всички необходими мерки по т. 1;

- да осигурява необходимото съдействие на комисиите по чл. 157а, ал. 2 от ЗООС за извършване на проверки на предприятието/съоръжението, включително за вземане на проби и събиране на необходимата информация за установяване изпълнението на задълженията по глава седма, раздел I на ЗООС и Наредбата;

- да разработи политика за предотвратяване на големи аварии (ППГА) и да осигури нейното правилно прилагане посредством подходящи средства, структури и система за управление на мерките за безопасност (СУМБ);

- да изготви доклад ДППГА, в който да изложи съответната ППГА и СУМБ.

ДППГА или негови актуализации. Политиката за предотвратяване на големи аварии трябва:

- да е пропорционална на опасностите от големи аварии и да отчита сложността на организацията на дейностите в предприятието;

- да включва целите на оператора като цяло и принципите на действие, ролята и отговорността на управлението, както и ангажимент за постоянно подобряване на контрола над опасностите от голяма авария от страна на оператора;

- да осигурява високо ниво на защита на човешкото здраве и околната среда чрез планиране, разработване и прилагане на подходящи средства, структури и системи за управление.

Формата и съдържанието на ДППГА и СУМБ са определени в Приложение № 2 към чл. 11, ал. 1 на Наредбата. Компетентен орган по потвърждаване пълнотата и съответствието на ДППГА в съответствие с изискванията на Приложение № 2 на Наредбата е директора на РИОСВ, на чиято територия се намира предприятието/съоръжението.

II. ПОЯСНЕНИЯ КЪМ ВСЯКА ЕДНА ОТ ТОЧКИТЕ ОПРЕДЕЛЕНИ В ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 КЪМ ЧЛ. 11, АЛ. 1 НА НАРЕДБАТА

I. Докладът за политиката за предотвратяване на големи аварии съдържа информация за (ДППГА трябва да е подписан и подпечатан от ръководството на предприятието, за да се гарантира, че ще бъде прилагана ППГА):

1. Общите цели и политика по отношение на безопасната експлоатация на предприятието.

2. Конкретните мерки, които операторът трябва да предприеме с цел намаляване на риска от възникване на големи аварии, които са съобразени с риска от възникване на големи аварии в предприятието.

3. Системата за управление на мерките за безопасност (СУМБ) и организацията на предприятието с оглед предотвратяването на големи аварии.

Пояснения: Тази част от ДППГА трябва да бъде официално изявление на ръководството на предприятието, потвърждаващо ангажимента им:

към постигане на високи стандарти на защита на живота и здравето на човека и околната среда;

- *общи цели и принципи на действие по отношение на контрола на големи аварии;*

- *безопасна експлоатация на предприятието;*

- *намаляването на риска от големи аварии, както и ограничаването на последствията от тях върху работещите в предприятието, населението и околната среда в района около предприятието.*

Това изявление представлява писмен документ, подписан и подпечатан от ръководството на предприятието. Тук не се изключва възможността за поставяне и на други цели.

В това изявление трябва да се потвърди, че политиката за предотвратяване на големи аварии ще се прилага чрез СУМБ, че се извършва системна оценка на ефективността на ППГА, в т.ч. нейното преразглеждане, актуализиране и изпълнение, както и, че прилагането и е задължение на всички работещи в предприятието, включително и на наети от оператора фирми-подизпълнители, като е желателно да се цитират вътрешни документи, в които това задължение е залегнало /длъжностни характеристики, инструкции за работа и т.н./.

Този документ, както и целият ДППГА трябва да е пропорционален на риска от голяма авария в предприятието.

II. Системата за управление на мерките за безопасност е неразделна част от ДППГА. СУМБ трябва да е пропорционална на опасностите, промишлените дейности и сложността на организацията в предприятието и да е основана на оценка на риска от голяма авария. Тя трябва да включва онази част от общото управление, която обхваща организационната структура, отговорностите, практиките, процедурите, процесите и средствата за определяне и прилагане на политиката за предотвратяване на големи аварии (ППГА).

Пояснения: Статистическият анализ на големите аварии, възникнали в България и ЕС показва, че при повече от три четвърти от възникналите аварии, най-често управленски грешки, са причина за възникване на аварии.

Очевидно е, че безопасната експлоатация на едно предприятие зависи от цялостното му управление. В рамките на тази обща управленска система, безопасната експлоатация на предприятието изисква прилагането на система от административни структури, отговорности и процедури, отчитайки съответните налични средства и технологични решения. Тази система е позната като система за управление на мерките за безопасност.

Всяка СУМБ е съществена част от общата управленска система на предприятието, която на свой ред може да зависи от управленската система, разработвана за по-голяма организационна единица, като компания или група от компании. Подходът на прилагане на СУМБ ще бъде различен за различните предприятия. Той трябва да отразява общата система на управление, както и традициите в областта на спазването на безопасни и здравословни условия на труд и технологичната дисциплина и опазването на околната среда.

СУМБ може също така да бъде обединена в една по-обща система за управление. Тази цялостна система включва и осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд за работниците, опазването на околната среда, осигуряването на качество на продукцията и т.н.

Разработването на СУМБ е възможно да стане и чрез разширяване на обхвата на съществуващата вече система за управление. За тази цел операторът трябва да докаже на компетентния орган, че системата за управление, която прилага е работеща, контролира риска от възникване на големи аварии и отговаря на изискванията на българското законодателство. Има разработени стандарти на ISO - серията стандарти ISO 18 000. Независимо, че има различни термини и дефиниции, възприето е разбирането, че управлението на всяка мащабна дейност се основава на идеята за "управленски цикъл".

Този цикъл се състои от няколко етапа: съгласуване на целите; съставяне на план за постигане на тази цели, планиране на дейностите по изпълнението на този план; извършване на тези дейности, проверка оценка на съответствието на постигнатите

резултати с първоначално планираните цели и като последна стъпка, затваряща цикъла, планиране и предприемане на корективни действия. Управлението на мерките за безопасност не прави изключение по отношение на този основен принцип.

Освен проверка на адекватността на СУМБ и на проблемите, с които тя се занимава, от съществено значение е механизма, по който се прилага системата и наличието на пълен, "затворен" управленски цикъл, гарантиращ непрекъснат контрол над риска от големи аварии.

Настоящото ръководство описва седем основни елемента, които трябва да бъдат включени в СУМБ, така както те са определени в Приложение № 2 към чл. 11, ал. 1 на Наредбата. Те не описват цялата СУМБ, тъй като една такава система ще включва и други аспекти на безопасността, различни от опасностите от големи аварии. Тези аспекти ще трябва да отразяват административната структура и спецификата на дадено предприятие.

Задължение на оператора е да обедини всичките седем елемента в една система, включително мониторинг, одит и проверка на процесите, които са съществени компоненти на тази система.

Съответните раздели на този документ разясняват необходимостта от независимост на оперативното звено от хората, които извършват одит и проверка на СУМБ. Задължение на оператора е да осигури условия за независимост на органите и лицата, които ще провеждат одита и проверката /външни експерти или фирми, вътрешноведомствен контрол и т.н./.

Контролът, провеждан от компетентните органи съгласно член 157а на ЗООС не отменя отговорността на оператора да осигурява провеждането на мониторинг, одит и проверка на СУМБ.

Системата за управление на мерките за безопасност трябва да съдържа:

1. Организация и персонал – ролите и отговорностите на персонала, отговорен за осигуряването на безопасната експлоатация на предприятието на всички административни нива, заедно с предприетите мерки за повишаване на осведомеността относно необходимостта от постоянно подобрене. Определяне на необходимостта от обучение на този персонал и осъществяването на това обучение. Определяне отговорностите на служителите и подизпълнителите (при наличие на такива) по отношение на безопасната експлоатация на предприятието.

Пояснения: Общата цел на този елемент от СУМБ е да покаже, че:

- **Организационната структура на предприятието трябва да е съобразена с целта на Наредбата, а именно да ограничи риска от големи аварии и последствията от тях за хората и околната среда.**

- **Работниците в предприятието да са запознати с наличието на риск от възникването от голяма авария, да са наясно със задълженията си, целящи намаляването на този риск и да са получили съответното обучение.**

В тази част на ДППГА се включва общо описание на организацията в предприятието и подробна информация за преките задължения на персонала, ангажиран с безопасността на всички нива на организация. Желателно е да се приложи органиграма на предприятието с кратко описание на задълженията на персонала по отношение на предотвратяването на аварии или действия по време на авария на всички нива.

Операторът трябва да определи необходимите умения и способности за този персонал, както и да осигури възможности за тяхното придобиване чрез съответното обучение, както и да осигури нужните ресурси. Ролята, отговорността, подотчетността, правомощията и взаимовръзката на целия персонал, който управлява, изпълнява или проверява работата по отношение на безопасността трябва да бъдат

дефинирани, особено по отношение на персонала, който е отговорен за:

✓ доставка на ресурси, включително и човешки ресурси, за разработването и прилагане на система за управление на мерките за безопасност;

✓ дейности за осигуряване на повишено внимание от страна на персонала по отношение на рисковете в съответствие с политиката на оператора за предотвратяване на големи аварии;

✓ идентифициране, документиране и последващи дейности по коригиране и усъвършенстване на тази политика;

✓ контрол при извънредни ситуации, включително аварии;

✓ идентифициране на потребностите от обучение, осигуряване на обучението и оценка на неговата ефективност;

✓ координиране изпълнението на системата за управление на мерките за безопасност и докладване пред ръководството на предприятието.

Оператора трябва да има вътрешни налични документи, удостоверяващи изброените по-горе задължения на целия персонал (длъжностни характеристики, инструкции, заповеди, процедури и др.).

Операторът трябва да осигури ангажираността на персонала на предприятието, а където е уместно и ангажираност на страните по договора (подизпълнителите) или други присъстващи в предприятието по отношение на политиката за безопасност и нейното прилагане. По-конкретно, операторът трябва да гарантира, че подизпълнителите ще получат необходимата информация и обучение, за да могат да осъзнаят рисковете и да удовлетворят изискванията на политиката на безопасност. Следователно операторът трябва да се ангажира и с това да определи, необходимостта от обучение на персонала и да го обучи, като документира това например като процедура/и и/или други документи.

2. Идентифициране и оценка на големи опасности – приемане и прилагане на процедури за систематично идентифициране на големи опасности при нормални и анормални режими на работа, включително дейности, възложени на подизпълнители (при наличие на такива) и оценка на вероятността от възникване и оценка на тежестта на последствията и идентифициране на превантивни мерки.

Пояснения: Операторът трябва да разработи и приложи процедури за систематично идентифициране и оценка на риска от големи аварии от веществата, които се използват в предприятието и от технологичните процеси. Използваните процедури за идентифициране и оценка на риска трябва да бъдат официални, систематични и обективни. Необходими са също така систематични процедури за определяне на мерки, както за предотвратяване на аварии, така и за ограничаване на техните последствия.

Подробното описание на процедурите за идентифициране и оценка на риска не влиза в обхвата на това ръководство. СУМБ трябва да съдържа и оценка на необходимите умения и знания на персонала, а където това е необходимо и оценка на необходимостта от ангажиране на външни експерти, за да се осигурят необходимият опит и теоретични и практични знания за разработването и прилагането на подходящи процедури.

Процедурите за идентифициране и оценка на риска в предприятието трябва да се прилагат за всички нива на предприятието, като се започне от изготвянето на проекта на предприятието до спирането му от експлоатация включително, а именно процедури за оценка на:

✓ потенциални рискове, произтичащи от или идентифицирани по време на дейностите по планиране, проектиране, организиране, разработка, конструиране, пускане в експлоатация и усъвършенстване;

✓ нормални технологични условия на експлоатация, рискове при нормална

експлоатация и нестандартни ситуации, в частност пуск, поддръжка и спиране;

✓ аварии и инциденти, включително тези, произтичащи от повреди в конструкцията на съоръженията или материалите, външни събития и човешки фактори, включително пропуски в самата система за управление на мерките за безопасност;

✓ рискове от спиране от експлоатация и ликвидиране;

✓ потенциални рискове от предишни дейности;

✓ оценка на потенциални рискове и тежестта на последствията от възникване на големите аварии;

✓ обезпечаваща прилагането на резултатите от оценката на риска в управлението на промяната (изменения и/или разширение на съществуващи и изграждане на нови производствени и/или складови съоръжения, промяна във вида и/или количествата на опасните вещества), техническото обслужване и експлоатацията;

✓ външни рискове, включително и тези, произтичащи от природни бедствия (анормални температури, пожари, наводнения, земетресения, силни ветрове, големи вълни), от транспортни операции, включващи товаро-разтоварни операции, съседни дейности, както и от престъпни и незаконни дейности /терористични актове, саботаж, кражби на технологично оборудване, криминални пробиви и т.н./.

Трябва да се обърне особено внимание на поуки от минали аварии и инциденти в конкретното предприятие или в подобни на него обекти, от констатирани при предишни инспекции проблеми и др.

3. Оперативен контрол и управление на технологичните процеси – приемане и прилагане на процедури и инструкции за безопасна експлоатация, включително поддръжка на съоръженията, работните процеси, оборудването, и за управление на аварийната сигнализация и на временните спирания на производството, отчитане на наличната информация относно най-добрите практики за наблюдение и контрол с оглед на намаляване на риска от грешки в системата; управление и контрол на рисковете, свързани с остаряването на оборудването, инсталирано в предприятието и корозия; списък на оборудването на предприятието, стратегия и методология за наблюдение и контрол на състоянието на оборудването; подходящи последващи действия и всякакви необходими превантивни мерки. Тези процедури и инструкции включват информация за задълженията на персонала при ежедневната експлоатация и поддръжка на съоръженията, процесите и апаратите, както и задълженията при аномални и преходни режими на работа или нарушения на технологичния режим.

Пояснения: Един от основните елементи в СУМБ е оперативния контрол. Съгласно този контрол се приемат и прилагат процедури и инструкции, които да осигурят безопасна експлоатация на предприятието, включително поддръжка на съоръженията, процесите, оборудването и временните преустановявания на работата.

Операторът трябва да подготви, актуализира и да направи лесно достъпна информацията за технологичните рискове, ограниченията и контрола при проектирането и експлоатацията, произтичащи от процедурите на идентификация и оценка на рисковете. По-конкретно, тези процедури трябва да обхващат следното:

✓ пускане в експлоатация;

✓ пускане и нормално периодично спиране;

✓ всички фази на нормална работа, включително изпитанията, поддръжката и инспектиране;

✓ констатиране на отклоненията от нормалните условия на работа и вземане на съответните мерки;

✓ временни или специални операции;

- ✓ работа при условията на поддръжка;
- ✓ аварийни операции;
- ✓ спиране от експлоатация;

Практиките за безопасна работа трябва да бъдат определени за всички дейности, които са свързани с безопасна работа и безопасната експлоатация на всички съоръжения и процеси с опасни химични вещества; на всички съоръжения, свързани с предотвратяване и контрол на големи аварии с опасни химични вещества.

Процедурите, (инструкциите) трябва да включват отговорностите на персонала по отношение на ежедневната експлоатация, поддръжка и ремонт на съоръженията, процесите и апаратите

Операторът трябва да разработи и процедури за безопасна експлоатация на предприятието по време на инспектиране, изпитвания и поддръжка на съоръженията (включително разрешително за работа, разрешително за огневи работи, разрешително за работа в закрити пространства).

Процедурите, инструкциите и методите на работа трябва да бъдат разработени съвместно с хората, от които се изисква да ги прилагат и изпълняват, както и да бъдат разбираеми за тях. Операторът трябва да гарантира прилагането на тези процедури, а също така и да осигури съответно обучение, ако това е необходимо.

Тези писани процедури трябва да бъдат достъпни за целия персонал, който пряко или косвено е отговорен за експлоатацията, както и за персонала по поддръжжането, където това е подходящо. Тези процедури трябва също така да бъдат подложени на периодично преразглеждане, както по отношение на тяхната точност и актуалност, така и по отношение на тяхното изпълнение.

4. Управление на промените – приемане и прилагане на процедури за планиране на изменения и/или разширение на дейността на съществуващи или проектиране и изграждане на нови производствени и/или складови съоръжения и/или процеси.

Пояснения: Операторът трябва да приеме и прилага писмени управленски процедури за планиране и контролиране на всички модификации в предприятието, които могат да повлияят върху риска от големи аварии. Това включва всички промени в броя на работниците в предприятието или промяна в управленската му структура, промени в технологичните процеси, използваните материали, оборудването, процедурите, използвания софтуер, аварийни процедури и т.н. Тези процедури трябва да обхващат всякакъв вид промени и модификации - постоянни, временни и оперативни и да включват следните елементи:

- ✓ дефиниция на “промяна” и “модификация”;
- ✓ уточняване на хората, които имат правомощия за предлагане и стартиране на модификации в предприятието ;
- ✓ описание на процедурите по планиране, обсъждане и осъществяване на предложени модификации;
- ✓ идентифициране и анализ на всички аспекти на безопасността на експлоатация при осъществяване на планирана модификация;
- ✓ определяне, обяснение, документироване и прилагане на мерки за безопасност, включително и информация за изискванията за обучение, които са необходими за да се гарантира безопасна експлоатация на предприятието;
- ✓ определяне и прилагане на подходящи процедури за преразглеждане на последиците от модификация, както и корективни механизми и последващ мониторинг.

Процедурите по управление на промените и модификациите трябва да са приложими също така и по време на проектирането и изграждането на нови съоръжения и процеси.

5. Аварийно планиране – приемане и прилагане на процедури за определяне на

предвидими аварийни ситуации чрез системен анализ за изготвяне, изпитване, проверка и преразглеждане на аварийни планове за тези ситуации, както и осигуряване на подходящото обучение на персонала на предприятието и подизпълнителите, работещи в предприятието (при наличие на такива).

Пояснения: Подробното съдържание на аварийния план не е в обхвата на това ръководство. (Подробности за данните и информацията, които трябва да бъдат включени в аварийния план са определени в Приложение № 5 към чл. 14 и чл. 18, ал. 1 на Наредбата).

СУМБ включва процедури, необходими, за да се гарантира разработването, приемането, изпълнението, преразглеждането, тестването, а където това е необходимо и преразглеждане и актуализация на аварийни планове. Тези процедури ще определят уменията и способностите, които се изискват, а където е необходимо и теоретични знания и практически опит. Операторът трябва да разработи и поддържа процедури за идентифициране, систематичен анализ, започвайки от процеса на идентифициране на рисковите процеси, предвидими аварии, произтичащи от неговите дейности, и да документира и актуализира резултатите от този анализ. Аварийните планове трябва да бъдат подготвени, а процедурите за анализа и преразглеждането им трябва да бъдат включени в СУМБ. Процедурите трябва също така да обхващат и необходимите мерки за запознаване на работниците в предприятието и засегнатото население с аварийните планове.

6. Мониторинг – приемане и прилагане на процедури за текуща оценка на съответствието между целите, залегнали в ДППГА и СУМБ, и постигнатите резултати; механизми за проучване и коригиране на СУМБ в случай на несъответствие. Процедурите трябва да включват описание на вътрешната система на оператора за докладване на възникнали аварии и/или „квазиаварии“, особено на тези, които включват неуспешно действие на защитните мерки, както и тяхното разследване и последващи мерки на основата на придобития опит от миналото. Процедурите също биха могли да включат показатели за изпълнението, като показатели за ефективност по отношение на безопасността (SPI) и/или други съответни показатели.

Пояснения: Операторът трябва да поддържа процедури, за да гарантира безопасната експлоатация на предприятието и на съответствието с определените цели за безопасност. Тези процедури трябва да включват и оценка дали плановете и мерките за контрол на рисковете се прилагат превантивно (превантивен мониторинг), а също така и дали е установена процедура по докладване на пропуските, които са довели до аварии и инциденти (коригиращ мониторинг).

Превантивният мониторинг трябва да включва инспекции на критични по отношение на безопасността съоръжения, оборудване и инструментариум, а така също и оценка на съответствието на обучението, инструкциите и практиките за безопасна работа с изискванията за безопасна експлоатация на предприятието.

Коригирацията мониторинг изисква ефективна система за докладване на аварията и инцидентите, както и система за разследване, която да идентифицира не само непосредствените причини, но също така и съществените управленски пропуски, които са довели до това събитие.

Коригирацията мониторинг трябва да обръща специално внимание на случаите на пропуски в предпазните мерки (включително оперативните и управленските пропуски), трябва да включва проучването/разследването, анализите и последващите мерки (включително предаването на информация на ангажирания персонал), за да гарантира съобразяването с поуките от минали събития.

Операторът трябва да определи отговорните лица в предприятието или външните експерти, натоварени с начално разследване и корективни действия, в случай на несъответствие, с която и да било част от системата за управление на мерките за безопасност. По-конкретно, това трябва включва преразглеждане на процедурите или системите за предотвратяване на повторно възникване на аварии. Информацията от мониторинга на изпълнението трябва също така да бъде и начална информация за процесите на одит и преразглеждане, които са описани в следващите части от ръководството.

7. Одит и преразглеждане – приемане и прилагане на процедури за периодична системна оценка на ППГА и на ефективността и пригодността на СУМБ; документирано преразглеждане на изпълнението на ППГА и СУМБ и актуализирането им от страна на ръководството на предприятието, включително отчитане и въвеждане на необходимите промени, отчетени от одита и преразглеждането.

Пояснения: Термините “одит” и “преразглеждане” се използват за две различни дейности. Одитът се стреми да гарантира, че организацията, процесите и процедурите (така както са определени и така както те се провеждат) са в съгласие със системата за управление на мерките за безопасност; одитът трябва да се извършва от хора, които са достатъчно независими от оперативното управление на звеното, в което се извършва одита, за да се постигне обективност на техните оценки. Преразглеждането е по-фундаментално изследване на това дали системата за управление на мерките за безопасност е подходяща за изпълнението на политиката и целите на оператора. Може също така и да се разшири и да включи и изследването на това дали да бъдат променени самите цели и политики.

Одит

Освен рутинния мониторинг на изпълнението, операторът трябва също така да провежда периодични одити на своята система за управление на мерките за безопасност като една обичайна част от неговата дейност. Одитът трябва да определи дали цялостното изпълнение на системата за управление на мерките за безопасност е в съответствие не само с външните изисквания, но и с изискванията на оператора. Резултатите от тези одити трябва да се използват при вземането на решения, за това

какви подобрения на елементите на системата за управление на мерките за безопасност трябва да се направят и за тяхното осъществяване.

За тази цел, операторът трябва да приеме и приложи план за одит, обхващащ точките 1-6. Този план, който трябва да бъде преразглеждан през подходящи интервали от време, определя следното:

- областите и дейностите, които предстои да бъдат одитирани;
- честотата на одит за всяка от въпросните области;
- отговорностите за всеки одит;
- необходимите средства и персонал за всеки одит, като се има предвид потребността от експертни знания и умения, оперативна независимост и техническа помощ ;
- протоколи за одит, които ще се използват (това може да включва въпросници, чек листове, интервюта, измервания и наблюдения);
- процедурите за докладване на резултатите от одитите;
- последващи процедури.

Преразглеждане

Ръководството на предприятието, през определени интервали от време, трябва да

преразглежда общата политика за безопасност и стратегия за контрол върху рисковете от големи аварии. Трябва да се преразглеждат и всички елементи на системата за управление на мерките за безопасност, за да се осигури съответствие с тях.

Документите, изготвени въз основа на изискванията на това приложение, като инструкции, процедури за оценка на риска и т.н., са неразделна част от ДППГА. Когато тези документи са със значителен обем, към ДППГА, предоставен на хартиен носител по чл. 105, ал. 1, т. 5 ЗООС или като част от доклада за безопасност по чл. чл. 107, ал. 1, 1 ЗООС, се прилагат само титулните им страници, а на електронния носител се прилагат пълните документи. Документите по т. 2 от този раздел се прилагат към ДППГА в пълен вид на хартиен и електронен носител.

III. Нетехническо резюме на доклада, което съдържа:

1. име или търговско наименование на оператора;
2. наименование и пълен адрес на предприятието/съоръжението;
3. номер/дата на актуалното уведомление за класификация на предприятието/съоръжението, подадено съгласно чл. 103, ал. 2 или 5 ЗООС;
4. номер/дата на становището по чл. 103, ал. 6 или 7 ЗООС за потвърждаване на класификацията, въз основа на което е изготвен ДППГА;
5. кратко описание на дейността или дейностите на предприятието/съоръжението;
6. обобщена информация за наличните в предприятието/съоръжението опасни вещества от приложение № 3 на ЗООС, която съдържа общо наименование или, в случаите на опасно вещество/а от част 1 на приложение № 3 на ЗООС, генерично наименование и класификация на опасностите на опасните вещества от приложение № 3 на ЗООС, налични в предприятието, които могат да причинят голяма авария, и ясно и разбираемо описание на основните им опасни свойства;
7. обобщена информация за идентифицираните опасности от големи аварии в предприятието/съоръжението и мерките за предотвратяване на рисковете от големи аварии и ограничаване на последствията от тях;
8. обща информация относно начина на предупреждаване и действията, които засегнатото население трябва да предприеме в случай на голяма авария или посочване на източника, където тази информация може да бъде намерена по електронен път.

III. ПРИМЕРНИ ВЪПРОСИ, НЕОБХОДИМИ ЗА СЪБИРАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ, ПОДГОТОВКА И ИЗГОТВЯНЕ НА ДППГА

Безопасно управление на технологичните процеси

1. Има ли писмени инструкции и/или процедури за работа за всички работни места? Ако такива инструкции съществуват само на определени работни места, на какъв принцип се определя нуждата от такива инструкции?
2. Има ли документи, определящи отговорността за безопасна експлоатация, както и задълженията на работниците в предприятието и на техническия персонал /началници цехове, производства, отговорници по охрана на труда, техническа безопасност и опазване на околната среда/?
3. Има ли документи, описващи оборудването на цеховете по производство и взаимовръзката им?
4. Има ли документи, определящи работни процедури в случаите на ежедневна експлоатация, при нарушения на работния режим, при аварийни ситуации /инциденти/ и при поддръжка на съоръженията /текуща поддръжка, частични и/или основни ремонти/ и съобразени ли са те с конструктивните възможности на съоръженията и промишлените стандарти?

Документи:

1. Инструкции за работа по производства/цехове.
2. Аварийни планове.
3. Вътрешноведомствени разрешителни за провеждане на различни видове дейности /огневи работи, електроинсталации, ремонтно-строителна дейност и т.н/.
4. Длъжностни характеристики, заповеди и договори, в частта им, свързана с охрана на труда, техническата безопасност и опазване на околната среда.
5. Промислени стандарти за различните съоръжения.

Планирани модификации

1. По какъв начин се прилагат модификации и промени в съоръженията?
2. Кой одобрява промените?
3. Кой е отговорен за спазването на спецификациите при модификациите?
4. Има ли документи, описващи възможните рискове при модификации на съоръжения?
5. По какъв начин се извършват самите модификации, спирането на съоръженията и пускането им след това?
6. Провежда ли се инструктаж и обучение на работниците за работа с новите и/или модифицирани съоръжения?
7. Отразени ли са възможни аварии и инциденти при пускането на модифицирани съоръжения в аварийните планове на предприятието?

Документи:

1. Кратко описание на начина на вземане решения за модификации и на отговорните за това лица.
2. Протоколи за решения за модификации.
3. Договори с подизпълнители за извършване на модификации в частта им, свързана с безопасността.
4. Дневници и протоколи за провеждан инструктаж или други форми на обучение за нови или модифицирани съоръжения.
5. Аварийни планове.

Аварийно планиране

1. Има ли вътрешен аварийен план на предприятието?
2. Има ли налична процедура за определяне на предвидими аварийни ситуации чрез системен анализ (включващ определяне и оценка на опасностите и риска от възникването им) и готовността за реагиране?
3. Има ли налична процедура за изготвяне, проиграване и преразглеждане и актуализация на аварийните планове?
4. Има ли налична процедура за оценка на адекватността на проиграване на аварийния план и за изпълнение на мерките за проиграване на тази готовност?
5. Има ли налична процедура за предоставяне на специфично обучение на персонала (подизпълнителите)?
6. Съгласуван ли е вътрешният аварийен план на предприятието с ръководството?
7. Какви системи за оповестяване са налице, как се експлоатират, поддържат и как се гарантира хранването им в случай на авария?
8. Какви системи за своевременно откриване на аварийни ситуации съществуват и на колко време се проверяват?
9. Какви мерки са предвидени за ликвидирането на аварията и за ограничаването на последствията от тях?
10. Какви системи за ограничаване на последствията от аварии /например спирачни

клапани по тръбопроводите, обваловки на резервоарите и т.н. /са монтирани, какво е състоянието им и как се поддържат?

11. Има ли достатъчно индивидуални и колективни средства за защита на персонала - противогази (вкл. и изолиращи), убежища и т.н.?

12. Има ли предприятието собствена противопожарна и/или газоспасителна служба, как са оборудвани? Ако няма, има ли договор с подизпълнители или със съответните Областни управления за "Пожарна безопасност и защита на населението"?

13. Какви възможности за връзка с компетентните органи (РИОСВ, Министерство на вътрешните работи и др.) има /телефон, факс и т.н./?

14. На колко време се преразглежда и/или актуализира аварийният план/планове?

15. Как се проверява ефективността (състоянието) на аварийният план/планове, правят ли се симулации и/или учебни тревоги? Резултатите от симулациите и/или учебните тревоги използват ли се при актуализирането на плановете?

16. Има ли възможност предприятието да направи бърза оценка на последствията от голяма авария и ако да, по какъв начин?

Документи:

1. Аварийен план

2. Договори с противопожарни служби, длъжностни характеристики на ръководителите на собствените служби, отговорни за изпълнение на дейности по "Пожарна безопасност и защита на населението".

3. Протоколи за преразглеждане и/или актуализиране на аварийния план.

Мониторинг

1. Как се следи изпълнението на целите за безопасна експлоатация, поставени пред предприятието?

2. Въведени ли са някакви показатели за безопасна експлоатация /например брой аварии и инциденти на година, брой на човекодните, пропуснати поради болнични издадени в резултат на производствени злополуки?

3. Има ли писмени документи, уреждащи вътрешноведомственото разследване на аварии и инциденти и докладването им на ръководството, компетентните органи, както и лицата, отговорни на разследването?

4. При откриване на несъответствия с вътрешните изисквания и нормативните документи, как се отстраняват същите тези несъответствия и поставят ли се срокове и отговорници?

Документи: Протоколи за вътрешни разследвания, заповеди за наказания и т.н

Одит и преразглеждане

1. Кой има право да предлага промяна на работните процедури (режим на работа, промени на технологичните процеси и т.н.), управленската схема и мерките за безопасност? На какво ниво се обсъждат и приемат тези промени?

2. На какъв период от време се преразглеждат инструкциите за безопасност и кои е отговорен за това?

3. Преразглеждат ли се извънредно инструкциите за безопасност и ако да, по каква причина (в случай на аварии, злополуки, съобразяване с нови стандарти и практики) и през какъв период от време се преразглеждат? Кой предлага това преразглеждане?

4. Преразглеждат ли се извънредно длъжностните характеристики на лицата, които са отговорни за безопасната експлоатация на съоръженията? Ако да, по каква причина, през какъв период от време се преразглеждат и кои предлага това преразглеждане?

5. Има ли служители, които да са компетентни да извършват вътрешен одит?

6. Ръководството на фирмата има ли задължението да организира проверки на ефективността на отделните производства и на спазването на вътрешните нормативни документи?

7. При извършването на вътрешни проверки, документират ли се резултатите, правят ли се предложения за подобряване на положението и използват ли се тези документи при преразглеждането на съществуващата управленска система?

Документи: Протоколи от проверки, заповеди, процедури и т.н.